

НАСТОЛНА БИБЛИЯ ЗА ИЗДАТЕЛИ- ПРОФЕСИОНАЛИСТИ

д-р Любомира Парижкова

По възрожденски вдъхновен, доц. д-р Лъчезар Георгиев се посвещава на професията на книгоиздателя и на книжното дело. Автор е на тридесет и шест научни и художествени книги, на десетки статии и студии в тази високохуманна и просветителска област. На извисяването на духа български са отдадени и неговите преподавателски ангажменти. В момента доц. д-р Лъчезар Георгиев преподава в Специализираното висше училище по библиотекознание и информационни технологии – София, и във Великотърновския университет „Св. св. Кирил и Методий“ – в специалността Книгоиздаване. Главен редактор е на научното списание за книгата „Издател“.

Второто преработено и допълнено издание на „Композиция на книгата“ излиза през 2010 г. и е с редактор доц. д-р Стефан Коларов. Издава го „Star Way“. Състои се от седем глави и приложение-студия “Новите специфични оформителски средства в печатните медии”.

Изследването „Композиция на книгата“ е резултат от дългогодишната практика на доц. Лъчезар Георгиев като редактор и издател. Композицията е термин, който ни отвежда към подредбата, форматирването, ошрифтяването и цялостното оформяне на книгата. Акцентът е върху проектирането, композиционните особености на книгата, като са въведени много примери за илюстрация на поднесен материал. Изследването на доц. Лъчезар Георгиев ни запознава с елементите на книгата, с мисията на редакционния екип в композирането на книгата, обръща специално внимание на белите полета, на илюстрациите, на заглавните страници, на въвеждащите текстове. Не по-малко важни за цялостната композиция на книгата са справочните и спомагателни текстове, чиято ценност и функционалност е категорично изведена от автора. За прецизната предпечатна подготовка и за ефективното производство на книгата са необходими няколко задължителни условия.

Едно от достойнствата на изследването на доц. Лъчезар Георгиев е в неговия приложен характер. „Композиция на книгата“ е предназначена за широка аудитория: студенти, преподаватели, но и за изкушените в професията на професионалния издател.

В увода на „Композиция на книгата“ е представена диференция специфика на книгата, онова, което реално

я отличава от другите издания, от вестниците и списанията например. Детайлно са показани нейните елементи (подвързия, книжно тяло с основните текстове, илюстрации, фронтисписи, колите с приложения и т.н.), като аналитично е оценено значението на всеки един от тях за общата композиция на книгата. Научаваме за различните подвързии, което дава възможност оформителите да направят своя най-адекватен избор според нуждите, които имат. Читателят се запознава с характерните за книгоиздателското дело термини – като форзац, капителбанд, тифон и т.н.

Целият ансамбъл от елементи, всеки със своята уникална функция, придава на книгата завършеност, цялостност и доброто им познаване би довело, както казва доц. Лъчезар Георгиев, до „красиви, оригинални и хармонични съчетания при композирането на изданието“.

Още от уводните думи читателят се запознава с концепцията на автора, а именно – книгоиздателското дело е сложен процес, с много и характерни особености и тънкости, но доброто обучение в занаята и запознаването с детайлите би ни помогнало за усвояването му.

Първата глава е посветена на „Мисията на редакционния екип в композицията на книгата“, като са описани последователно всички стъпки от получаването на даден текст в редакцията на издателство до неговото публикуване. Основната преценка за това дали един ръкопис има достойнства да се превърне в книга е във властта на редактора. „Редакторът проверява достоверността на години, събития, имена на автори и на произведения, статистически данни, установена терминология“. От изброяването на тези множество отговорности на редактора можем да заключим, че той трябва да е ерудирана личност, с разнообразни интереси и много богата обща култура. Доц. Лъчезар Георгиев

обяснява в какви случаи се налага да се ползват услугите на външен рецензент – необходимост от тясноспециализирана компетентност (правен, технически, медицински текст) или за изясняване качествата на ръкописа.

В следващия етап от цикъла след редакторската намеса текстът се дава за форматиране, а след това – на коректор. Задължение на коректора е да изчете първата коректура, да сравни оригинала с готовия текст и да поправи пунктуационните грешки.

Моите лични наблюдения показват, че повече от издателствата си икономисват разходите от коректорски услуги и това е основната причина броят на книгите с правописни и пунктуационни грешки, а няма да бъде пресилено, ако кажем – неграмотно написани, е срамно голям.

Втората коректура с отстранените грешки се дава отново на редактора, за да сравни двете коректури с оригинала. Текстът се дава на автора за изчитане. Компютърният оператор-редактор отстранява отбелязаните грешки. Последната коректура носи подписа на коректора „За печат” и се предоставя за експониране. Хелиокопието на книгата също се преглежда за съответствие с оригинала. Функциите на техническия редактор по отношение на композицията на книгата се променят непрекъснато с навлизането на информационните технологии, но основният им ангажимент е свързан с организационната дейност в производството на книгата.

Такива са дейностите, които предвиждат контакти с печатници, ревизия на коректури и илюстрации, схеми, калкулиране на себестойността и коричната цена и т.н.

Доц. Лъчезар Георгиев дава ценна информация за условно-издателските коли (УИК) и за съществуващите стандарти.

Функциите на техническия редактор са организиращи и контролиращи в производството на изданията. Той дава писмени указания за основния шрифт, за заглавията, за подготовката на библиографско-издателското каре. Важният извод, който прави доц. Лъчезар Георгиев е, че съществено важният е екипът, в своя синхрон, единство и взаимодействие.

Във втората глава „Обем, формат, кегел и шрифтове при композирането на книгата” са изяснени принципите при композиране на книгата. Композицията отразява техническото и художествено оформяне на изданието, което включва формат на изданията, големина на буквите, шрифтове, оформяне на заглавия, различните софтуерни продукти и т.н. Каноните на предпечатната подготовка са зададени в тази част от книгата на доц. Лъчезар Георгиев.

С екзактност и вещина авторът ни представя идеалните пропорции, които трябва да следва всеки един оформител на книга. Намирането на съотношението на белите и наборните полета е нелека задача, но следвайки стриктно описаните стъпки и благодарение на илюстративния материал в Трета глава, и неизкушените в математиката биха се справили. Факт е, че „жанрът на производението налага и спецификата в художествена-

та стилистика”. Но също така е вярно, че естетиката на оформлението на книги се е променяла с времето, затова е и изключително образователна и интересна ретроспекцията, която прави доц. Лъчезар Георгиев по отношение на развитието на стиловете в изкуството на книгата. Тръгвайки от люлчиния период на книгите (инкунабули), той ни демонстрира различните елементи за декорация на изданията, за да стигне до нашата съвременност, където основополагащ е принципът за диагонално разположение на илюстрациите.

Изхождайки от натрупания професионален опит, авторът ни излага своята концепция за най-информативните, с най-важни от рекламна гледна точка страници, а именно – титулните (заглавните). Те поемат ролята да направят първото впечатление, а знаем, че не можеш да направиш повече от веднъж първо впечатление. Затова и от изключително значение е да усвоим изкуството за създаване на визия, при това – продаваща визия. Както самият доц. Лъчезар Георгиев формулира съвременните изисквания към авантитулната (първата) страница в книгата – „тя става носител на съществена информация и на естетически виждания за графичния дизайн на книгата”.

Воден от своя перфекционизъм, авторът не пропуска да ни запознае с композиционните новости при ввеждащите текстове като посвещение, мото, предговор, послеслов.

Отново ценни с практическата си приложимост са страниците, посветени на справочните и спомагателните текстове на книгата. Показалците, резюметата, списъците на съкращенията и абривиатурите, списъците на илюстрациите, приложенията, таблиците, картите, прикнижната анотация, съдържанието са елементи на книгата, които, както и основният текст, също са подчинени на строго определени правила и тяхното познаване е израз на отговорност и професионализъм.

Специално внимание е отделено на международния стандартен книжен номер (ISBN), с който „всяко уважаващо себе си издателство” регистрира книгите си.

Факторите, които влияят върху качеството на предпечатната подготовка и полиграфическото изпълнение на книгата са представени в Седма глава. Видовете набор и видовете печат също са проследени в тяхното развитие. Друг важен компонент, определящ композицията на книгата, е хартията. Техническите редактори трябва да се съобразяват с него, за да постигнат така желаната симбиоза между качество и изгодна цена.

Очертани са новите предизвикателства пред съвременната журналистика. Доц. Лъчезар Георгиев обобщава наличните оформителски средства в печатните медии. Прави интересни сравнения между основни български ежедневници по отношение на оформителските средства. Анализира техните оформителски качества и дава примери за графичната им визия. И ни припомня за „нужното, жизнено важно единство между добрата форма и адекватното ѝ графично съдържание върху страниците на печатната медия” – лийтмотивът на цялото изследване на доц. Лъчезар Георгиев.